

ΟΜΑΔΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ

ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ

Εθνοφυλετικό προφίλ

Κ.Α. των Τσιγγάνων

Κοινωνική κατάσταση των Τσιγγάνων

Εκπαιδευτική κατάσταση των Τσιγγάνων

Προτάσεις παρέμβασης

ΕΘΙΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ-ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Εθνοφυλετικό και Κοινωνικό Πορτραίτο των Τσιγγάνων:

- Είναι μια από τις αειπλανείς φυλές στον κόσμο (νομάδες)
- Ευρώπη - βρίσκονται πια κατά μεγάλο ποσοστό στα όρια της ένταξης στις κοινωνίες που ζουν.
- Απαντώνται με πολλές προσωνυμίες (160)
- ΔΕΝ αποτελούν ομόθρησκο, ομόγλωσσο ή ομοεθνές πληθυσμιακό σύνολο;
- ΔΕΝ διέπονται από τους ίδιους κανόνες κοινωνικής οργάνωσης
- Νέγροι της Ευρώπης

- Συγγένεια – «φάρες»
- Φυλές – μίσος - διαφορετικές γλώσσες
- Θρήσκευμα: Ορθοδοξία, Καθολικισμός, Ισλαμισμό και μυστικές θρησκείες και δοξασίες
- Αυτοπροσδιορίζονται με διαφορετικό εθνον/κό-Είδος εθνικής συνείδησης

Κοινός παρανομαστής: Γύφτοι, Τσιγγάνοι – ζουν στο κοινωνικό περιθώριο

- Σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν δικαίωμα στις στοιχειώδεις συνθήκες διαβίωσης

- Ορισμός – Κ.Α. – Τσιγγάνοι:
- «Την κοινωνική και πολιτική στάση πλειονότητας ως Ένα – έναντι μιας μειονότητας – Ένα Άλλο διαφορετικό...»
- ΣΥΝΕΠΕΙΑ: Η μειονότητα σε πολλές περιπτώσεις να μην έχει πρόσβαση σε στοιχειώδη ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα

- **ΓΛΩΣΣΑ** (διάλεκτοι – Ρομανί)

- Ελλάδα:

Ενδεικτικά:

1. Γύφτικες (Καρδίτσα , Μακεδονία...)
2. Τσιγγάνικες (Θράκες , Μικρ/τες, Τσιγγάνοι της Ευρώπης...)
3. Ελληνοτσιγγάνικες (Ήπειρος, Ευρυτανία...)
4. Ρουμανική (Μενίδι, Ζεφύρι...)
5. Μη Τσιγγάνικες (Τουρκόγυφτοι, Μουσουλμάνοι, Άθεοι...)

Γεωγραφικά: Κατοικούν σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας (γύφτικα, γυφτομαχαλάδες)

ΓΛΩΣΣΕΣ - ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ

• ΡΟΜ-----ΡΟΜΑΝΙ

Καλτεράσα

Καλντεράς

Λοβάρα

Λοβαρί

Τσουράρα

Τσουαραρί

• ΜΑΝΟΥΣ – ΣΙΝΤΕ-----ΣΙΝΤΟ

Σιντέ Γαλλίας....

Σιντό Αλσατίας....

• ΚΑΛΕ-----ΚΑΛΟ

Καταλάνοι

Ανδαλούσιοι

- Οι Τσιγγάνοι στην Ελλάδα: (ενδεικτικά)
- 1903 – 10.000
- 1951 – 7. 429
- 1983 – 50.000 – 90.000
- 1989 – 130.000 – 150.000
- 1998 – 250.000

- Παρατηρητήριο Ελσίνκι – Ελλάδα 300-350.000;
- 7-8.000.000 Ευρώπη /15.000.000 στον κόσμο;

ΕΡΓΑΣΙΑ

- Σήμερα – εποχιακοί εργάτες γης, γυρολόγοι χωρίς άδεια - Κ.Α. εργασία
- Οι παραδοσιακές τους εργασίες δεν υπάρχουν
- (χαλκιάς, σιδεράς, καζατζής, γανωτής, ζωέμπορος, αρκουδιάρης, καρεκλάς, καλαθάς)

Μόνιμα εγκατεστημένοι τσιγγάνοι: ευγενή
επαγγέλματα, οργανοπαίκτες

Διάσημοι τσιγγάνοι: (ΤΣΑΡΛΙ ΤΣΑΠΛΙΝ, ΜΑΙΚΛ ΚΕΗΝ, ΜΠΟΜΠ ΧΟΣΚΙΝΣ...)

- Το μέγεθος του Κ.Α. των Τσιγγάνων:
  - Στοιχειώδεις συνθήκες διαβίωσης
  - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
  - Χώρος εργασίας
  - Πολιτισμικά αγαθά
  - Στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα

- Αρχικές έρευνες (Άνω Λιόσια, Α. Βαρβάρα, Ζεφύρι, Μενίδι, Κάτω Αχαγιά, Μεσολόγγι ...)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΛΥΤΑ ΓΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ

- Κατοικία (σπίτια, σκηνές, παράγκες,...) – οικισμοί εκτός σχεδίου
- Πολλά μέλη ανά νοικοκυριό (7) -Περισσότερα από 4- 6 παιδιά
- Αιτίες θανάτων παιδιών: ατυχήματα, υποσιτισμός, ασθένειες (παιδική θνησιμότητα)
- Αναλφαβητισμός - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
- Εποχιακές εργασίες εμπόριο – απασχόληση – περιοδική – παιδική εργασία
- Προκατάληψη έντονη
- Συγκρούσεις με τους κατοίκους και τις αρχές, διώξεις
- Περίθαλψη, ασφάλιση; 77% ανασφάλιστοι – το 79%καλύπτεται(2016), 99% Ηπατίτιδα
- Μη εγγραφή στα μητρώα – ανύπαρκτοι (ψήφος, ...)

Συμπέρασμα:

Κ.Α. – Τσιγγάνοι

«κοινωνικά αγαθά»

«κοινωνικά δικαιώματα»

(περιθωριοποίηση – ΦΑΥΛΟΣ ΚΥΚΛΟΣ)

Ερώτημα: υπάρχει ρατσισμός σε λανθάνουσα ή
όχι κατάσταση;

Επισήμανση: Τσιγγάνοι – «Ναζιστική ιδεολογία»

Ευρώπη: 500.000 θύματα

Τι παρεμβάσεις θα προτείνατε;

Παρεμβάσεις

- Δημιουργία πρότυπων οικισμών
- Ανάθεση εκπαιδευτικού έργου σε Τσιγγάνους εκπαιδευτικούς
- Οργάνωση φορέα για:
Συλλογή ηθών, εθίμων, λαϊκού πλούτου, παραδόσεων
- Δημιουργία φορέα επίλυσης:
Προβλημάτων εργασίας, διατροφής, κατοικίας,
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1955 ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΝ ΑΝΙΘΑΓΕΝΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΗΡΕΤΟΥΣΑΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Ανάλογη εικόνα με την ευρύτερη – κοινωνική, πολιτική και οικονομική είναι και η εκπαιδευτική τους εικόνα

- Αποκλεισμένοι από την εκπαίδευση
- Δυσάρεστες εμπειρίες – επαφή με δημόσια σχολεία *(παθητικός αποκλεισμός)*
- Μαθητική διαρροή
- Πάνω από 50% αναλφάβητοι

Ποια πιστεύετε ότι είναι τα πεδία της
εκπαιδευτικής δυσχέρειας των Τσιγγάνων;

- ΠΕΔΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΣ
- ΕΓΓΡΑΦΗ – ΠΡΟΣΒΑΣΗ
- ΣΤΑΣΗ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
(δυνατότητα – διάθεση)
- ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
- ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΣΙΓΓΑΝΟΠΑΙΔΩΝ
- ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΑΣΚΑΛΩΝ
- ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
- ΑΜΥΝΤΙΚΟΣ ΚΟΙΝΟΤΙΣΜΟΣ

ΠΕΔΙΑ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΣ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

1. Εγγραφή

- Καθυστέρηση εγγραφής (12 – 16 ετών)
(Ελλιπής παρακολούθηση)
- Οι υπεύθυνοι δεν «επιτρέπουν» την εγγραφή
- Σύλλογοι γονέων – αντιδράσεις

Αίτια:

- Εμβολιασμός, ασθένειες, καθαριότητα
- Πτώση επιπέδου διδασκαλίας
- Θέματα ηθικής, διαπαιδαγώγησης

2. Η στάση των γονιών Τσιγγάνων:

Δυνατότητα

- Μεταφορά, τόπος διαμονής (νομάδες), αγορά εμποπτικού υλικού, υποσιτισμός, συνθήκες διαβίωσης (ένδυση)

Διάθεση

- Συλλογική μνήμη – απόρριψη – ρατσιστικές συμπεριφορές
- Μόρφωση παιδιών – όχι θετική στάση
(επιδίδονται στη ζητιανιά για να τραφεί η οικογένεια)

3. Η διαφορετική αντίληψη των Τσιγγάνων για την εκπαίδευση

- Πρακτικός προσανατολισμός
- Επικουρική – παιδική εργασία
- Αναντιστοιχία με τη γνώση που προσφέρει το σχολείο

4. Δυσκολία προσαρμογής των παιδιών στο σχολείο:

- Δυσκολίες με τα χωρικά και χρονικά όρια
- Υπερ – κινητικά
- Γλώσσα - προσχολική αγωγή, (πολιτισμικό κεφάλαιο)

λεξιλόγιο – άγνοια στοιχειωδών γνώσεων

π.χ. ημέρες, χρόνος, χρώματα....

- Χαμηλή επίδοση

5. Αντιμετώπιση των δασκάλων

- Κατάρτιση δασκάλων – απαραίτητη η κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

6. Σχολείο - προσπάθεια;

- Ενημέρωση γονέων – αποδοχή της ετερότητας
- Εγγραφή

7. «Αμυντικός κοινοτισμός»

Εσωστρέφεια στην κοινότητα

Φόβος στις αλλαγές

Φόβος επικοινωνίας με την ευρύτερη κοινωνία

- Οι Τσιγγάνοι δεν έχουν ενδείξεις – ότι το σχολείο αλλάζει τον – Κ.Α.
- Το σχολείο – εχθρικό
- Σημαντικό ποσοστό Ελλήνων μαθητών δεν θα ήθελαν να έχουν συμμαθητές Τσιγγάνους

Προσπάθειες ένταξης

Προσπάθεια Ε.Ε. το 1989 οι Υ.Π. του Σ.Ε. –
ψήφισμα για τη σχολική ένταξη των τσιγγάνων

- 1992 ΥΠΕΠΘ ΚΑΙ ΓΓΛΕ /συνεργασία παραγωγή ειδικού διδακτικού υλικού
- 1996 καθιέρωση κάρτας φοίτησης
- 2002 καταβολή οικονομικής ενίσχυσης
- 1997-2004 προγράμματα παρέμβασης για ένταξη των Τσιγγ/δων στο σχολείο
- Προγράμματα με τάξεις υποδοχής...
- Συνεργασία με προγράμματα παρέμβασης π.χ. (Παν/μια Ιωάννινα, Θεσσαλία...) ΕΝΤΑΞΗ ΤΣΙΓΓΑΝΟΠΑΙΔΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ κ.ά.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ (Ελλάδα)

Υπάρχει αύξηση σχολικής συμμετοχής;

1994 – 2.500   2000 – 8500 Δημοτικό

1998 – 5.060   2000 - 1900 Γυμνάσιο*Α

2003: 250 Λύκειο

* Δεύτερη έρευνα της Ε.Ε. σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις: επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά (2016)

Ρομά που δεν ολοκλήρωσαν καμία βαθμίδα εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Ηλικία (16-24)- 42%, (25-44) – 56%, (45+) – 82%

Παιδιά Ρομά σε ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης που φοιτούν στο σχολείο %:

69% Αγόρια

66% Κορίτσια

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

- Παιδικοί σταθμοί που θα προλειάνουν το έδαφος για την ομαλή ένταξη των Τσιγγανοπαίδων στο σχολείο.
  - *Τάξεις υποδοχής, ένταξης – ΖΕΠ*
- *«Κάρτα μετακινούμενου μαθητή»*
- Ολοήμερο σχολείο (σημαντικός ρόλος)
- Δάσκαλοι – ειδικοί (κουλτούρα και τις νοοτροπίες)
- Οργάνωση ενημέρωσης όλων των εμπλεκομένων (ρατσισμός)
- Κίνητρα για την προσέλκυση και παραμονή στο σχολείο (2002 – εισοδηματική ενίσχυση)
- Πρακτική εμβολιασμού

- ΕΘΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ
- Προλήψεις και δοξασίες
- Εγκυμοσύνη – κρυφή – μάγια ή ματιαστεί το παιδί
- Τσιόρμπα – και δεισιδαιμονίες και τελετουργίες για το νεογέν/το
- Βάπτιση – ευκαιρία για κουμπαριές/πολλές
- Γάμος – υπέρογκο ποσό στον πατέρα της νύφης (Γύφτοι) οι Τσιγγάνοι δίνουν προίκα
- Ο φόβος του θανάτου – το προσδόκιμο της ζωής -επιτάχυνση διαδικασιών